

СТАНОВИЩЕ

От: проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова, Институт за икономически изследвания на БАН

Относно: дисертация по професионално направление 3.8. Икономика, ДП-Икономика и икономическа политика за присъждане на образователната и научна степен "доктор"

Автор на дисертацията: Михаил Райчев Раев, задочен докторант по професионално направление 3.8 Икономика, ДП-Икономика и икономическа политика за присъждане на образователната и научна степен "доктор"

Тема на дисертацията : ИКОНОМИЧЕСКИТЕ РЕФОРМИ В ГЪРЦИЯ И ПОРТУГАЛИЯ (1999-2018) – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ

Научен ръководител доц.д-р Мариела Ненова-Амар

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертацията на Михаил Райчев Раев на основание Заповед РД 38-207/08.05.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” и разпоредбата на чл. 4, ал.5, 6 и 7 от ЗРАСРБ и решене на научното жури съгласно Протокол № 1 /17.05.2024 г.

Становището е разработено според ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”.

1. Информация за дисертанта

Михаил Райчев Раев има завършена бакалавърска степен в Историческия факултет на Великотърновския университет „Св.св.Кирил и Методий“(1996-2001) и магистърска степен по специалност икономика (Макроикономика)в периода 2009-2012 г. в Стопанския факултет на Софийския университет „Св.Кл.Охридски”. В периода (2019-Ф2023 г.) се обучава като задочен докторант в докторска програма в катедра „Икономика” на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Владее английски и руски език, както и ползва немски, френски и гръцки език.

2. Обща характеристика на дисертацията

Представената дисертация е в общ обем от 279 страници, от които изложението включва 205 страници, а останалите 74 страници съдържат използвана литература и три приложения. Дисертационният труд е посветен на анализа на опита на Гърция и Португалия в управлението на кризата на държавните им финанси в условията на Европейската суверенна дългова криза. Избраната проблематика е съществена за функционирането на Икономическия и паричен съюз на ЕС в последните 15 години и

проблем, който остава актуален и на съвременния етап на наслагващи се кризи и нови предизвикателства пред държавните финанси и развитието на интеграцията на страните от Еврозоната. Предвид обективните методологични трудности при оценяването на икономическите реформи и сложната им обвързаност с политически и институционални фактори на развитието в разглежданите страни, цялостното разглеждане на избраната тема на дисертационен труд е подчинено на избраната историко-икономическа последователност на интерпретация на поставените проблеми. На основа на избраната и добре аргументирана теоретико-методическа рамка на анализа, докторантът се е справил успешно и на високо професионално равнище със сравнително-аналитичния анализ на икономическите, политически и институционални промени в Гърция и Португалия по време на кризата на държавните им финанси като членки на Еврозоната по време на Европейската дългова криза до 2022 г.

Дисертацията е структурирана в увод, четири глави, заключние, 3 приложения и библиография. Избраната структура съответства напълно на основните цели и задачи на изследването.

В увода е направена детайлна аргументация на актуалността на изследването и са дефинирани неговите цел, основни задачи, обект и предмет и хипотези. Формулирана е ясно основната изследователска теза и са описани накратко основните видове изследователски методи. Описан е начинът на структуриране на дисертацията и са представени в синтезиран вид най-важните автори приноси.

Първата глава има теоретико-методологичен характер и служи като концептуална основа за последващия фактически анализ. В нея са представени теоретичните основи на изследването по темата за фискалната устойчивост и финансови кризи. Отделено е внимание на ролята на формални и неформални институции. В изпълнение на изследователската цел докторантът се стреми да обоснове ролята на елита за икономическата политика. Основателно са интерпретирани задълбочено теорията за публичния избор и новата политическа икономия в подкрепа на представената концептуализация на теоретичната рамка .

Втората глава е посветена на анализа на проявлението на дълготрайната стагнация и се концентрира върху проследяването на ролята и начина на оценяване на естествената лихва. Разгледано е политическото развитие на Гърция и институционални промени в периода (1974-2009 г.). Резюмирани са оценки за икономическото развитие на страната в периода (1974-2009 г.)-Обобщени са причини и хронология на кризата с държавния дълг на Гърция (2009-2010 г.) и развоя на политическата и икономическа криза (2010 - 2018 г.) Интерпретират се препоръките на ОИСР за реформи в Гърция от 1992 до 2001 г. Разгледани са програмите за реструктуриране (2010, 2012 и 2015 г.) и е направено сравнение с препоръките на докладите на ОИСР .

Третата глава включва историко-аналитична интерпретация на проблематиката по темата на примера на Португалия. На основа на анализа на икономическото и политическо развитие на Португалия в периода (1974-1999 г.) и от присъединяването към еврозоната до кризата през 2011 г. са анализирани проблемите на кризата с държавния дълг (2011-2014 г.). Следвайки избрания сравнителен подход докторантът дава оценка на изпълнението на препоръките от ОИСР за реформи в Португалия от 1992 г. до 2001 г. Анализирана е Програмата за реструктуриране (юни 2011 г.) като

последница от управлението на Европейската суверенна дългова криза. Обосновано е сравнението на реформите в докладите на ОИСР и програмата за реструктуриране на Португалия под егидата на Тройката официални международни институции.

В четвъртата глава са икономическите реформи в Гърция и Португалия и ролята на елита за промяна на институционалните ограничения (1999-2018) са изведени сходствата и различия в икономическите реформи, както и институционалните ограничения и промяна. Разгледаните ограничителни институционални промени допринасят за изясняване на основните заключения на анализа. На основа на прилагането на теоретичния модел са изведени общите характеристики на сравнението на икономическите реформи между 1999 г. и 2018 г..

Заключението съдържа най-важните теоретични и емпирични резултати от дисертационния труд, които доказват потвърдението на формулираната научноизследователска теза.

Дисертацията има необходимата информационна осигуреност. Коректно в библиографията са включени 236 заглавия, от които 10 заглавия на български език и 157 заглавия на английски език, както и някои заглавия на гръцки . Статистически данни са посочени по 8 източника. Представени са 3 приложения в обем от 74 страници (от стр. 205 до стр. 279), които допълват съдържателно анализа на опита на разглежданите страни по глави. В съдържанието са включени 7 таблици и 8 фигури, което допринася за яснотата на изложението. Дисертацията е разработена самостоятелно и свидетелства за много добрата теоретична подготовка на автора, както и амбицията му да прави убедителен и аргументиран емпиричен анализ, базиран на използването на подходящ научноизследователски инструментариум.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси и резултати

Докторантът обективно оценява постигнатите резултати и изводи от неговия анализ с изложените от него приноси. Характерът на анализа и проблематиката, която интерпретира взаимодействие на икономика и политика обуславя фактът, че с постигнатите основни резултати докторантът предлага и конкретни приносни моменти

Според оценката ми и в потвърждение на това бихме могли да обобщим основните резултати и приносни моменти на дисертацията в следните направления:

На първо място: Разработена и приложена е теоретико-методическа рамка за изследване на икономическите реформи в зависимост от институционално-политически ограничения в Гърция и Португалия като членки на ЕС и на Евроната при преодоляване на Европейската суверенна дългова криза. Тази рамка включва макроикономически изисквания и условия, така и оценката на ролята на политическите елити и на институционалните и политически процеси за реализация на кризисното управление.

На второ място: Направен е съдържателен анализ на икономическото и социално-политическото развитие на Гърция и Португалия след 1974 г. с акцент върху периода след 2010 г., когато се извършват интензивни промени в законодателството и институциите на двете страни. Доказано е, че в Гърция съществуват институционални ограничения, които пречат на страната бързо да преодолее кризата с държавния дълг, докато в Португалия възникването на дълговата криза е следствие от борбата между политическите елити с цел институционална промяна и преодоляване на

институционалните ограничения, наложени от конституцията и конкретни законови и подзаконовни актове.

На трето място: Направен е оригинален сравнителен анализ на препоръки на ОИСР за реформи в дългосрочен аспект с реформите в Програмите под егидата на Тройката за икономическо реструктуриране на Гърция и Португалия по време на Европейската дългова криза. Анализът подчертава многофакторните зависимости и дългосрочния обхват на реформените процеси в разглежданите страни.

На четвърто място: Синтезирана е оценка на успеваемостта на Програмите за икономическо реструктуриране, създавани от Тройката, като се отчита ролята на отделните елитарни структури и актьори в обществото и тяхното влияние за институционалната промяна в Гърция и Португалия.

На пето място: Самостоятелната авторова оценка на поуките за България във връзка с подготовката за еврозоната, свързани с необходимостта от адаптиране на публичните финанси и нуждата от политически консенсус между политическите елити за хода на икономическото управление.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил три публикации по темата на дисертационния труд — две от които са в Годишника на СФ на СУ „Св.Кл.Охридски“ съответно от 2022 г (том 21) в обем от 18 стр. и от 2023 г.(том 22) в обем от 26 стр. Третата публикация е в The Economic Research Guardian – Vol. 13(1)2023 Semi-annual Online Journal, www.ecrg.ro ISSN: 2247-8531, ISSN-L: 2247-8531 Econ Res Guard 13(1): 16-30 Notes on the Accumulation of Greek Public Debt between 1981 and 2000 , Mikhail Raev

Въз основа на представените публикации може да се предположи, че те включват значими резултати от дисертацията, което потвърждава , че трудът може да се определи като достатъчно апробиран.

5. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертацията е в обем от 44 страници. Съдържанието представя коректно, прецизно и в необходимата пълнота основните моменти от дисертационния труд.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

Достойнства на дисертацията са несъмнени. Същевременно могат да бъдат посочени и определени слабости. В дисертационния труд би могло да се акцентира в по-голяма степен върху общата характеристика на Европейската дългова криза, както и върху принудените институционални промени в механизма и инструментариума на икономическото управление на Еврозоната във връзка с тази криза. Отражението на тези промени функционирането на Еврозоната, но има съществено влияние върху икономическите реформи в Гърция и Португалия. В разглеждания исторически период. Също така може да се препоръча при публикация на дисертацията да бъдат включени повече български източници. Посочените критични бележки не променят положително впечатление от дисертационния труд на Милен Раев.

Предлагам при защитата докторантът М.Раев да отговори на два въпроса:

1) да обобщи резюмирано основните изводи от сравнението на опита в икономическите реформи на Гърция и Португалия;

2) да направи обобщаваща оценка за взаимодействието на икономически и вътрешнополитически фактори като условие за напредъка на икономическите реформи.

7. Заключение: Представената дисертация на зад. докторант Михаил **Райчев** Раев представлява цялостно, самостоятелно и задълбочено научно изследване на актуален и неизследван в българската икономическа литература проблем. Тя има аналитичен характер и съдържа безспорни приноси моменти за оценка на кризисното управление на икономически реформи в страни от Евроразоната в условия на дългова криза на държавните им финанси.

Подкрепям категорично положителната оценка за дисертацията на докторант Михаил **Райчев** Раев и предлагам на членовете на уважаемото Научно жури уверено и единодушно да подкрепим присъждането на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. „Икономика“, ДП-Икономика и икономическа политика.

17.06.2024 г.

Изготвила становището:

(Проф.Т.Хубенова-Делисивкова)